

Kultursaat E.V. Bingenheim

verslag bezoek 2014/13/09

Op zaterdag 13 september werden we ontvangen door *Christine Nagel* en *Thomas Heinze*, beide actief voor Kultursaat.

Waar staat Kultursaat voor?

Kultursaat E.V. staat voor biologisch-dynamische plantenveredeling en het in stand houden van variaties, van diversiteit. Dit jaar viert **Kultursaat E.V.** zijn 20-jarig bestaan. In die 20 jaren hebben ze 50 nieuwe variëteiten laten registreren en doen ze de instandhouding van een 40-tal andere variëteiten. Sinds 2004 hebben ze hun eigen zaadbank om potentieel belangrijke variëteiten te bewaren zodat hun genetische bronnen voor de toekomst opgebouwd worden. Ze zijn er van overtuigd dat plantenveredeling moet lopen over populaties waar een brede variabiliteit potentieel aanwezig is. Verder zijn open bestoven rassen de voorwaarde voor hun plantenveredeling. Hedendaagse gangbare plantenveredeling gaat bijna uitsluitend voor hybriden. Dit betekent dat er niet meer met populaties gewerkt wordt maar met individuele planten en gewenste eigenschappen. Er wordt gericht gewerkt aan een éénmalig eindproduct, de F1-hybride, door het kruisen van 2 verregaande homozygote lijnen. Dit betekent dat de genetische diversiteit niet meer aanwezig is. Het proces van vermeerdering en veredeling stopt hier. Het ras kan zich niet verder ontwikkelen in samenhang met wisselende bodem – en weersomstandigheden én de tuinders worden uitgeschakeld uit het vermeerderings- en veredelingsverhaal.

Kultursaat gaat in **een geïntegreerd veredelingsverhaal**, op zoek naar wat de plantenpopulaties aan potentieel in zich dragen. De deelnemers in dit coöperatief proces stellen zich in dienst van de geesteswetenschappen én van **Bingenheimer Saatgut AG** door nieuwe rassen ter beschikking te stellen die veredeld zijn op en dus uitermate geschikt zijn voor de biologisch-dynamische landbouwmethode.

Christine Nagel vertelt ons hoe **Kultursaat E.V.** naar **autonomie** streeft. Autonomie betekent ook vrijheid om aan vernieuwing te werken. Hun inkomsten komen van giften die stromen vanuit o.a. de GLS-bank¹ maar ook van particulieren die hun werk willen steunen én van de **Bingenheimer Saatgut AG** waarvan een procent van elk pakje zaad dat verkocht wordt terugvloeit naar het veredelingswerk.

In vrijheid wordt vernieuwing geboren. Wat er bij **Kultursaat E.V.** aan nieuwe rassen en gewassen ontstaat, kan je zien als iets gemeenschappelijks, een **'common'**, het wordt de gehele gemeenschap terug ter beschikking gesteld. Dit is een genereuze visie die **Kultursaat E.V.** siert en die pal staat tegenover elke vorm van patentering die échte vernieuwing in de startblokken al afremt zo niet onmogelijk maakt.

¹ De **GLS Bank** of vollediger GLS Gemeinschaftsbank is een Duitse bank, gevestigd in Bochum, die in 1974 werd opgericht vanuit een antroposofisch initiatief.

We worden rondgeleid over een stukje grond dat in de directe buurt van de bedrijfszetel **Bingenheimer Saatgut AG** ligt. Hier worden variëteiten vergeleken, getoond en op hun praktische waarde getoetst. Deze **toetsing is wat Bingenheimer Saatgut AG met Kultursaat verbindt**. De rassen worden er onder andere getoetst naar smaak en de innerlijke harmonie met beeldvormende methodes door o.a. het maken van chroma's.

Kultursaat E.V. levert het elitezaadgoed, **Bingenheimer Saatgut AG** verdeelt dit verder naar de tuinders-vermeerderaars die dan de nodige kilo's zaad aanleveren voor de verkoop aan de producent en de amateurtuinder.

Christine Nagel neemt steeds meer administratieve taken op voor Kultursaat en laat het verhaal over de veredeling graag over aan Thomas Heinze. Thomas nodigt ons uit om hem te vergezellen naar zijn veredelingspercelen verderop. Naar een perceel van 1ha goeie lemige grond waar hij dagelijks werkt met een 4-tal stagiairs die meer over zijn manier van veredeling komen leren.

Ik heb **het veredelingsverhaal als een sterk individueel verhaal** begrepen. Thomas begint honderduit te vertellen hoe hij werkt en het valt al heel snel op dat het geestesleven zoals Rudolf Steiner het aangereikt heeft, voor hem een levende bron van inspiratie is.

Verder is het waarnemen heel belangrijk, dé types er uit halen, zo is o.a. bij Hild de veldsla Vit ontstaan die het decennia lang heel goed gedaan heeft in verband met meeldauwresistentie. Zijn devies: "We moeten leren **het gewas te 'lezen'**" Dit is een fundamenteel andere houding dan de plant in een bepaalde richting te 'dwingen' door menselijk willen/manipulatie.

Wat we al eerder schreven is het belang van de plantenpopulatie waarin door selectie (veredeling), kenmerken naar boven en naar voor gehaald worden. Eigenlijk terug wakker maken van wat sliep. Dit kan je door op heel gevoelige momenten in te werken, die R. Steiner omschrijft als 'de kleine chaos' in het zaad. Je kan dan planten stimuleren iets terug vrij te geven door bvb eurythmische gebaren of trillingen van klankschalen of door het vatbare zaad in een elektro-magnetisch veld te brengen. Het gaat om **het geven van impulsen** én om heel subtiele waarnemingen waar we ons in moeten scholen. Als buitenstaanders werd voor ons een heel nieuw gebied ontsloten die wat doet thuiskomen in de wetenschap dat we nog maar enkele procenten van onze grijze hersenmassa gebruiken en er dus nog een heel potentieel als braakliggend en onontgonnen land in onze bovenkamer bij ligt. Ik krijg sterk de bevestiging dat er invloeden, impulsen zijn die krachtiger, subtieler werken dan de zuivere fysieke eigenschappen van de genetica, meer nog die uiteindelijk misschien wel de genetica aansturen ... Onderzoekswerk aan de winkel!?

Verder is binnen het verdelingswerk ook de **communicatie** tussen veredelaars, tuinders, handel en consumenten heel belangrijk: gans de keten moet erin betrokken worden. Dit zien we bijv. sterk bij broccoli. Zaadvaste broccoli-variëteiten zijn zo goed als verdwenen en vervangen door (cms-)hybriden. Want in de hedendaagse broccoli-veredeling projecteren we het beeld van de bloemkool als dikke vlezige koolkop op de broccoli. Terwijl het bij broccoli in feite niet om de bloem gaat maar om de stonk(het stengeldeel dat verdikt en vlezig mals en lekker is. Dan kan/zal de bloem ook kleiner zijn.

Hier volgt dus een dringende oproep tot meer communicatie in de keten, vertrekkend van de veredelaar/vermeerderaar naar de producent, de handel en tenslotte naar de consument en terug. Wat voor de broccoli een heel duidelijk item is, geldt voor het in de handel brengen van zaadvaste rassen in het algemeen.

Een ander voorbeeld is de courgette Serafina. *Bingenheimer Saatgut AG* heeft voor de aanmelding verschillende malen een hele weg moeten doorlopen bij **keurings- en aanmeldingscentra** in Frankrijk en Duitsland om dit nieuw (unieke) zaadvaste ras geregistreerd te krijgen. **De meeste aanmeldingscentra** zijn niet meer vertrouwd met zaadvaste rassen en toetsen ze op dezelfde lijn van uniformiteit als hybriden, terwijl je vanzelfsprekend zaadvaste rassen niet in dezelfde kast als F₁-hybriden kunt onderbrengen. Want als je dit doet zul je nooit goed de zaadvaste rassen in hun kracht kunnen beoordelen omdat hun kracht juist ligt in de dynamische diversiteit ervan en dus in hun aanpassingsvermogen.

Ondertussen is er zo veel energie verloren gegaan in de weg langs de officiële erkenningscentra. Maar door het feit dat Kultuursaaf al meer dan 50 nieuwe rassen heeft aangemeld en er elk jaar opnieuw een 10-tal aanmeldt, krijgen ze ook op dit gebied hun plaats. Het is nu zo ver dat de Franse keuringsdienst naar *Bingenheimer Saatgut AG* op bezoek komt om meer voeling te krijgen met de boodschap achter al die nieuwe rassen!

Dit verslag is niet volledig, er werd veel meer verteld, maar ik zou zeggen ben je geïnteresseerd, surf dan eens naar hun website www.kultuursaaf.org. Na de rondleiding stond Christine klaar met heerlijke **soep en brood**. Zo konden we al het gehoorde mee laten verteren met de lichte maaltijd. Na een afrondend kringgesprek, samen met Gebhard, waar ieder heel kort een eerste impressie terug in de groep bracht, konden we vervuld van nieuwe benaderingsmethoden, maar vooral vervuld van dankbaarheid om alles wat de voorbije uren geschonken werd, op de terugreis naar huis laten bezinken. Dank je wel Bingenheim, dank je wel organisatie, dank je wel mede reisgenoten!

Impressie in beeld

Verslag Kultursaat: Greet Lambrecht

Foto's: Lieve Beirnaert
